

بررسی تطبیقی میزان مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری تهران در مقایسه با کل کشور

دکتر بهادر زارعی^۱ و زهرا انصاری^۲

چکیده

مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری نشانه وفاداری مردم کشور به حاکمیت موجود و همچنین احساس رضایت آنها از سیستم حاکم بر کشور و تلاش برای بهتر شدن وضعیت کشور است. میزان مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری در جمهوری اسلامی ایران از درصد بالایی برخوردار است که این موضوع نشان‌دهنده اعتماد مردم کشور به سیستم حاکمیت موجود و امید در جهت بهتر شدن اوضاع موجود در کشور از ابعاد مختلف است، اما این میزان مشارکت در استان‌های مختلف کشور بسیار متفاوت است و استان‌هایی که از میزان توسعه یافتگی بالاتری و در قسمتهای مرکزی کشورند از میزان مشارکت بالاتری نسبت به استان‌هایی که در نواحی مرزی هستند برخوردارند. هدف از این پژوهش بررسی مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری دوره یازدهم در مقایسه با کل کشور در ۱۱ دروه می‌باشد که از آمار و اطلاعات موجود در وزارت کشور و سایر ارگان‌ها در جهت انجام این تحقیق کمک گرفته شده است، لذا در این تحقیق آمارهای مربوطه از جداول آمار انتخابات مربوط به استان تهران اخذ و تفکیک شده و تحت عنوان استان تهران مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

کلیدواژگان: جغرافیای انتخابات، استان تهران، انتخابات دوره یازدهم، مشارکت در انتخابات

۱. استادیار جغرافیای سیاسی، دانشگاه تهران

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیای سیاسی، دانشگاه تهران

مقدمه

جغرافیای انتخابات به جنبه‌های جغرافیایی انتخابات، همه‌پرسیها، سازماندهی آنها و به‌ویژه نتایج می‌پردازد و شرایط فرهنگی اقتصادی و ... را در سطوح مختلف محلی، منطقه‌ای و ملی مورد بررسی قرار می‌دهد. انتخابات در پهنه جغرافیایی تحت‌تاثیر پارامترهای مختلفی قرار دارد که اینها به نوبه خود بر میزان مشارکت سیاسی مردم و رفتار رأی آنها تاثیرگذار است. شرایط زمانی و ویژگی‌های جغرافیایی و مکانی در هر مقطع بر پدیده‌ها و رویدادها از جمله انتخابات اثرات ساختاری دارد و به گونه طبیعی، این احتمال هست که در سایه تحولات اجتماعی، ساختارهای اجتماعی - سیاسی دگرگون شود (گلابچی، ۱۳۳۵: ۱۶۲). انتخابات آزاد و عادلانه نیز یکی از عناصر اصلی تشکیل‌دهنده نظام‌های مردم‌سالار و بخش جدایی‌ناپذیر دموکراسی است. رقابت در انتخابات عمده‌ترین ابزاری است که مقامات دولتی را ناگزیر به پاسخگویی در مقابل مردم و پذیرش به نظارت آنها می‌کند. خاصیت مهم دیگر انتخابات آزاد، تضمین برابری سیاسی بین شهروندان هم در زمینه دستیابی به سمت‌های دولتی و هم در مورد ارزش رأی آنهاست. بدین لحاظ یکی از معیارهای تشخیص وجود دموکراسی در نظام‌های سیاسی برگزاری انتخابات است (مقصودی، ۱۳۸۵: ۸۳). بنابر اعلام وزیر کشور نتایج شمارش آراء انتخابات یازدهمین دوره ریاست جمهوری به شرح زیر است: از مجموع ۵۰ میلیون و ۴۸۳ هزار و ۱۹۲ نفر واجد شرایط رأی دادن، ۳۶ میلیون و ۷۰۴ هزار و ۱۵۶ نفر در انتخابات مشارکت کردند و حد نصاب ۷۲.۷ درصد مشارکت را تشکیل دادند که به معنی واقعی یک مشارکت سطح بالا به شرح زیر حائز کسب آرا شد:

تعداد آراء ماخوذه: ۳۶ میلیون و ۷۰۴ هزار و ۱۵۶ رأی؛ آراء صحیح: ۳۵ میلیون و ۴۵۸ هزار و ۷۴۷ رأی بود و حسن روحانی: ۱۸ میلیون و ۶۱۳ هزار و ۳۲۹ رأی؛ محمدباقر قالیباف: ۶ میلیون و ۷۷ هزار و ۲۹۲ رأی؛ سعید جلیلی: ۴ میلیون و ۱۶۸ هزار و ۹۴۶ رأی؛ محسن رضایی: سه میلیون و ۸۸۴ هزار و ۴۱۲ رأی؛ علی‌اکبر ولایتی: دو میلیون و ۲۶۸ هزار و ۷۵۳ رأی؛ سید محمدغرضی: ۴۴۶ هزار و ۱۵ رأی را کسب کردند (مرکز آمار و اطلاعات وزارت کشور). در دوره یازدهم آقای روحانی در اکثر استان‌های کشور بیشترین رأی را بدست آورده است. به غیر از سه استان خوزستان و کهگیلویه و بویراحمد و چهارمحال و بختیاری که آقای رضایی

بر روحانی پیشی گرفته است. هدف از این پژوهش بررسی میزان مشارکت در انتخابات دوره یازدهم در تهران در مقایسه با کل کشور است.

جغرافیای انتخابات

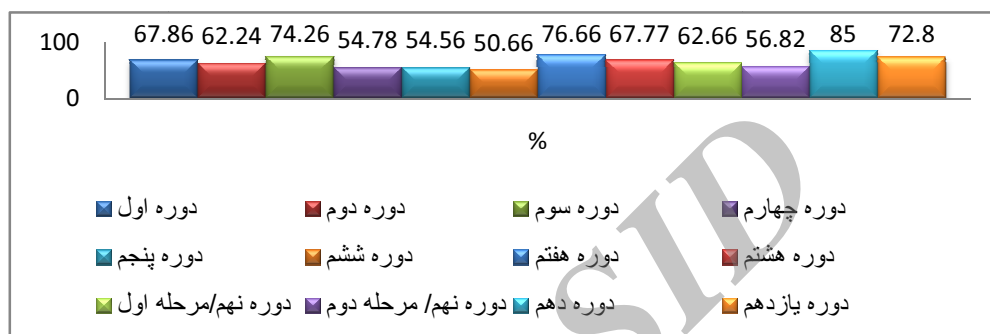
جغرافیای انتخابات یکی از شاخه‌های جغرافیای سیاسی است که بر محدوده‌های جغرافیایی به عنوان بستری برای انتخاب نمایندگان در سطوح محلی، منطقه‌ای و ملی متمرکز شده است. محدوده‌های جغرافیای سیاسی و شناسه‌های مرتبط با دموکراسی نمایندگی در کانون توجه جغرافیای انتخابات قرار دارد (حافظ‌نیا و کاویانی، ۱۳۸۳: ۲۱۷). انتخابات دارای عملکردهای متفاوتی هستند. انتخابات شرایط را برای کنترل مردمی مهیا می‌سازند، و متضمن آن هستند که حکومت‌کنندگان (اداره‌کنندگان کشور) - در چارچوب گزینه‌هایی که برای رأی دهندگان ارائه می‌گردند - مشهور و مقبول‌ترین افراد هستند. این مسئله به نوبه خود حاکی از آن است که حمایت شهروندی لازم برای حکومت تأمین می‌شود (تایلور و جانستون، ۱۳۸۶: ۱۶). جغرافیای انسانی مدرن، بر توزیع فضایی پدیده‌ها و جریانهای به وجودآورنده آنها متمرکز است. به بیان خلاصه‌تر، متخصصان جغرافیای انسانی به سازمان فضایی جامعه می‌پردازند. این سازمان متشکل از دو عنصر است: ۱. سازمان بالفعل (دوفاکتو) که بازتاب طبیعی جامعه در الگوهای فضایی است - توزیع جغرافیایی مداوم؛ ۲. سازمان قانونی که مجموعه الگوهای فضایی است که در جهت اهداف اجرایی و اداری به صورت آشکاری تعریف شده‌اند. الگوی نواحی یا مناطق اجتماعی شهرها نمونه از سازمان بالفعل است، در حالیکه حوزه‌های انتخاباتی پارلمانی و یا نواحی انتخابات کنگره را می‌توان بعنوان نمونه‌هایی از سازمان قانونی در نظر گرفت (تیلور، ۱۳۸۶: ۴). شهروندی اساساً یک پیمان نانوشته میان فرد و دولت است که مسئولیتهایی که یک شهروند نسبت به دولت دارد و حقوقی که متقابلاً برخوردار است را تعریف می‌کند. شهروندی نمادی از تعلق است - شهروندی ما نمادی از دولت - ملتی است که به آن تعلق داریم. بر این اساس، حقوق خاصی که به شهروندان اعطا می‌شود و یا مسئولیتهای قانونی که شهروندان باید تقبل کنند، تعریف می‌شود، از آن جمله، حق رأی و مسئولیت پرداخت مالیات می‌باشد (جونز و دیگران، ۱۳۸۶: ۲۵۰). در یک جامعه دموکراتیک حق رأی اساسی‌ترین حق

شهروندی است. نتیجه انتخابات به ندرت منعکس‌کننده دیدگاه خالص و منطقی رأی‌دهندگان است (همان: ۲۵۲). مفهوم دموکراسی به شکل‌های مختلف تبلور می‌یابد و انگاره‌های بصری متعددی را ایجاد می‌کند. بر اساس تعریف فرهنگ انگلیسی آکسفورد، دموکراسی حکومت بوسیله مردم است، چه به صورت مستقیم و یا از طریق نمایندگان (تایلور و جانستون، ۱۳۸۶: ۱۵). اصولاً دموکراسی و انتخابات از آن روی در مباحث جغرافیای سیاسی می‌گنجد که به اصل جدایی‌ناپذیری سه پدیده یا عنصر تشکیل‌دهنده کشور، یعنی «ملت»، «حکومت» و «سرزمین» مربوط می‌شود. اصل جدایی‌ناپذیری مثلث، ملت، حکومت و سرزمین ناشی از رابطه‌ای است که اراده ملت را به حکومت جهت اداره سرزمین منتقل می‌سازد و در همان حال جدایی-ناپذیری سه عنصر ملت، حکومت و سرزمین را واقعیت می‌بخشد (مجتهدزاده، ۱۳۸۱: ۸۶). جامعه انتخاباتی دربرگیرنده مجموعه‌ای به هم پیوسته و درهم تنیده حقوقی- انسانی شامل، «نظام انتخاباتی»، به‌عنوان ساختار، چارچوب و بستر قانونی پیکار سیاسی، «وضعیت کاندیداهای رقیب و نیروهای درگیر» اعم از احزاب سیاسی، نهادهای مدنی و مطبوعات و نهایتاً «رأی‌دهندگان» است. جنسیت، سن و سال، تعلقات قومی و انتظارات اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، آموزش و تجربه انتخابات قبلی از جمله نکاتی است که وقوف هرچه بیشتر کاندیداها می‌تواند آنان را به هدف پیکار انتخاباتی نزدیکتر سازد (کریس لیک، ۲۰۰۵: ۳).

مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری ایران

یکی از ویژگی‌های اساسی نظام‌های مردمی و مردم‌سالار مشارکت مردم در فرآیند انتخاب نخبگان سیاسی جامعه است (پناه، ۱۳۸۳: ۱۷۲). با پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، زمینه مشارکت مردم در سرنوشت سیاسی کشور بیش از پیش فراهم شد. در پژوهشی که پیرامون موضوع جغرافیای انتخابات پارلمانی در ایران صورت گرفت، این نتیجه به دست آمد که تحولی چشمگیر در استانهای حاشیه‌ای کشور در حال شکل‌گیری است. استانهایی که همواره در مطالعات جغرافیای سیاسی ایران از آنها به‌عنوان سرزمین‌های واگرا نام برده می‌شد، در سالهای اخیر گرایش شدیدی را نسبت به مشارکت در تصمیم‌گیری ملی نشان داده‌اند که بیانگر نقش مؤثر جمهوریت در تقویت هویت ملی به‌جای هویت محلی سابق است (پیشگاهی فرد، ۱۳۷۹: ۱۲۵).

مشارکت سیاسی یکی از شاخصه‌های جامعه دموکراتیک بوده و نوعی تظاهر علنی مردم برای تعیین سرنوشت جمعی خود است، همچنین میزان حضور مردم در پای صندوق‌های رأی، یکی از شاخص‌های توسعه سیاسی در هر کشوری محسوب می‌شود و نمایانگر تعلق خاطر مردم به کشور و سرزمین خود است مشارکت سیاسی ملت ایران در انتخابات دوره‌های مختلف بی‌نظیر بوده و به‌عنوان الگویی برای سایر کشورهاست در حالی که در کشورهای مدعی دموکراسی خبری از جریان یافتن ایده‌های مردمی در سطوح بالا نیست.

نمودار ۱: میزان مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری در ایران در ۱۱ دوره

در دوره اول انتخابات ریاست جمهوری که در تاریخ ۵۸/۱۱/۱۴ برگزار گردید، ۱۰ نامزد که توسط شورای نگهبان تأیید صلاحیت شدند عبارت بودند از: ابوالحسن بنی‌صدر (با گرایش لیبرال)، احمد مدنی (با گرایش لیبرال)، حسن حبیبی (با گرایش راست)، صادق طباطبایی (با گرایش لیبرال)، صادق قطب‌زاده (با گرایش لیبرال)، کاظم سامی (با گرایش لیبرال)، داریوش فروهر (با گرایش لیبرال)، حسن آیت (با گرایش راست) و جلال‌الدین فارسی (با گرایش راست)؛ که از بین آنها ابوالحسن بنی‌صدر با ۱۰۷۰۹۳۳۰ رأی به ریاست جمهوری برگزیده شد. دلیل این انتخاب را می‌توان معرفی بهتر بنی‌صدر نسبت به رقبا و حمایت برخی مقامات از ایشان را برشمرد. دور دوم که بعد از خلع بنی‌صدر صورت گرفت، یعنی در تاریخ ۶۰/۵/۲، از میان کاندیداهای تأیید صلاحیت شده که محمدعلی رجایی (با گرایش راست)، اکبر پرورش (با گرایش راست)، عباس شیبانی (با گرایش راست)، حبیب‌اله عسگراولادی (با گرایش راست) بودند، محمدعلی رجایی با کسب ۱۲۷۲۲۰۰۰ رأی بعنوان دومین رئیس جمهور انتخاب گردید. دوره سوم که پس از مدت

کوتاهی و بخاطر واقعه انفجار در دفتر مرکزی دولت بوجود آمد، در تاریخ ۶۰/۷/۱۰ انتخابات برگزار گردید که در این دوره آیت‌اله خامنه‌ای (با گرایش راست)، اکبر پرورش (با گرایش راست)، حسن غفوری‌فرد (با گرایش راست) و سیدرضا زواره‌ای (با گرایش راست)، به رقابت پرداختند و آیت‌اله خامنه‌ای با کسب ۱۶۸۰۰۵۷۹ رأی به‌عنوان سومین رئیس‌جمهور برگزیده شد. در دور چهارم که در تاریخ ۶۴/۵/۲۵ انتخابات ریاست جمهوری شکل گرفت؛ سه کاندیدا عبارت بودند از: آیت‌اله خامنه‌ای (گرایش راست)؛ حبیب‌اله عسکراولادی (گرایش راست)؛ و سید محمود کاشانی (گرایش راست)؛ که آیت‌اله خامنه‌ای با کسب ۱۲۲۰۳۸۷۰ رأی، برای بار دوم به‌عنوان رئیس‌جمهور انتخاب گردید. در دوره پنجم که در مورخه ۶۸/۵/۶ برگزار شد؛ آقای هاشمی رفسنجانی (میان‌رو)؛ و عباس شیبانی (گرایش راست)؛ مورد تأیید شورای نگهبان قرار گرفتند که آقای هاشمی رفسنجانی در این دوره با کسب ۱۵۵۳۷۳۹۴ رأی به‌عنوان رئیس‌جمهور برگزیده شد. دوره ششم انتخابات ریاست جمهوری در تاریخ ۷۲/۳/۲۱ با چهار کاندیدا: آقایان هاشمی رفسنجانی (میان‌رو)؛ احمد توکلی (گرایش راست)؛ عبدالله جاسبی (گرایش راست)؛ و رجبعلی طاهری (گرایش راست)؛ برگزار شد که در این دوره نیز اکبر هاشمی رفسنجانی با کسب ۱۰۵۵۰۹۱۲ رأی برای بار دوم به ریاست‌جمهوری انتخاب شد. دوره هفتم که در دوم خرداد ۷۶ با رقابت سختی بین سه روحانی نام آشنا یعنی: علی‌اکبر ناطق‌نوری (گرایش راست)؛ سیدمحمد خاتمی (با گرایش چپ)؛ و محمد ری‌شهری (گرایش راست)؛ و همچنین سیدرضا زواره‌ای (گرایش راست)؛ برگزار شد که در این دوره سیدمحمد خاتمی با کسب ۲۰۰۷۸۱۷۸ رأی به‌عنوان رئیس‌جمهور انتخاب شد. در هشتمین دوره که در تاریخ ۸۰/۳/۱۸ برگزار شد از ده کاندیدای انتخاباتی یعنی: احمد توکلی (با گرایش راست)؛ عبدالله جاسبی (با گرایش راست)؛ سیدمحمد خاتمی (با گرایش چپ)؛ علی شمخانی (با گرایش چپ)؛ سیدمنصور رضوی (با گرایش راست)؛ علی فلاحیان (با گرایش چپ)؛ سیدشهاب‌الدین صدر (با گرایش راست)؛ حسن غفوری‌فرد (با گرایش راست)؛ سیدمحمد کاشانی (با گرایش راست)؛ و سیدمصطفی هاشمی‌طبا (با گرایش چپ)؛ که مورد تأیید شورای نگهبان بودند؛ سیدمحمد خاتمی با کسب ۲۱۶۵۹۰۵۳ رأی برای بار دوم به ریاست‌جمهوری انتخاب شد. در نهمین دوره انتخابات ریاست‌جمهوری هشت نامزد؛ آقایان: احمدی‌نژاد (اصولگرا با گرایش راست)؛ لاریجانی (با گرایش راست)؛ قالیباف (با گرایش راست)؛ کروی (با گرایش چپ)؛ معین (با گرایش چپ)؛ مهرعلیزاده (با گرایش چپ)؛ هاشمی

رفسنجانی (میان‌رو)؛ و محسن رضایی (با گرایش راست)؛ (که قبل از برگزاری انتخابات انصراف داد)؛ تأیید صلاحیت و به رقابت پرداختند. در نهایت آقایان هاشمی رفسنجانی با ۶۱۵۹۴۳۵ رأی به‌عنوان نفر اول و احمدی‌نژاد با ۵۷۱۰۳۵۴ رأی به‌عنوان نفر دوم به دور دوم انتخابات راه یافتند. سرانجام در دور دوم آقای احمدی‌نژاد با ۱۷۲۴۸۷۸۲ رأی در مقابل ۱۰۰۴۶۷۰۱ رأی آقای هاشمی به‌عنوان رئیس جمهور منتخب مردم معرفی شد. در دهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری؛ آقایان: احمدی‌نژاد (اصولگرا با گرایش راست)؛ رضایی (با گرایش راست)؛ کروی (با گرایش چپ)؛ موسوی (با گرایش چپ)؛ تأیید صلاحیت و به رقابت پرداختند. در نهایت محمود احمدی‌نژاد با کسب ۲۴,۵۲۷,۵۱۶ برای بار دوم به ریاست جمهوری انتخاب شد. در یازدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری؛ آقایان: روحانی (میان‌رو)؛ رضایی (با گرایش راست)؛ قالیباف (با گرایش راست)؛ جلیلی (با گرایش راست)؛ ولایتی (با گرایش راست)؛ غرضی (با گرایش راست)؛ و حداد عادل (با گرایش راست)؛ و عارف (با گرایش چپ)؛ (که قبل از برگزاری انتخابات انصراف دادند)؛ تأیید صلاحیت و به رقابت پرداختند. در نهایت آقای حسن روحانی با کسب ۱۸,۶۱۳,۳۲۹ به‌عنوان رئیس جمهور انتخاب شد.

جدول ۱: آمار رأی گیری ریاست جمهوری ایران در دوره‌های مختلف

دوره انتخاباتی	تاریخ رأی گیری	واجدین شرایط	تعداد شرکت کنندگان	درصد مشارکت مردم	تعداد کاندیدا	رئیس جمهور منتخب	آراء کسب شده رئیس جمهور	درصد آراء رئیس جمهور	گرایش رئیس جمهور منتخب
دوره اول	۵۸/۱۱/۱۵	۲۰۹۹۳۶۴۳	۱۴۱۵۲۸۸۷	۶۷.۵	۱۰	بنی صدر	۱۰۷۰۹۳۳۰	۵۳.۵	لیبرال
دوره دوم	۶۰/۵/۲	۲۲۶۸۷۰۱۷	۱۴۷۴۴۸۰۳	۶۴	۴	رجایی	۱۲۷۲۲۰۰۰	۸۵.۷	راست
دوره سوم	۶۰/۷/۱۰	۲۲۶۸۷۰۱۷	۱۶۸۴۷۷۱۷	۷۴	۴	آیت‌الله خامنه‌ای	۱۶۸۰۰۵۷۹	۹۹.۷	راست
دوره چهارم	۶۴/۴/۲۵	۲۵۹۹۳۸۰۲	۱۴۲۳۸۵۸۷	۵۵	۳	آیت‌الله خامنه‌ای	۱۲۲۰۳۸۷۰	۸۴.۵	راست
دوره پنجم	۶۸/۵/۶	۳۰۱۳۹۵۹۸	۱۶۴۵۲۶۱۷	۵۵	۲	هاشمی رفسنجانی	۱۵۵۳۶۳۹۴	۵۳.۶	میان‌رو
دوره ششم	۷۲/۳/۲۱	۳۳۱۵۶۰۵۵	۱۶۷۹۶۷۸۷	۵۱	۴	هاشمی رفسنجانی	۱۰۵۵۵۹۱۲	۶۳.۱	میان‌رو
دوره هفتم	۷۶/۳/۲	۳۶۴۶۶۴۷۸	۲۹۱۴۷۷۴۵	۸۰	۴	خاتمی	۲۰۰۷۸۱۷۸	۹۰.۲	چپ
دوره هشتم	۸۰/۳/۱۸	۴۲۱۷۰۲۳۰	۲۸۱۵۵۸۱۹	۶۷	۱۰	خاتمی	۲۱۶۵۹۰۵۳	۷۶.۹	چپ
دوره نهم (مرحله ۱)	۸۴/۳/۲۷	۴۸۷۸۶۴۱۸	۲۹۳۱۷۰۴۲	۶۳	۷	احمدی نژاد	۵۷۱۰۳۵۴	۲۰.۳۳	راست
دوره نهم (مرحله ۲)	۸۴/۴/۳	=	=	=	۲	احمدی نژاد	۱۷۲۴۸۷۸۲	۶۳.۱۹	راست
دوره دهم	۸۸/۴/۲۲	۴۶۲۰۰۰۰۰	۳۹۳۷۱۲۱۴	۸۴.۸۳	۴	احمدی نژاد	۲۴۵۲۷۵۱۶	۶۲.۶۳	راست
دوره یازدهم	۹۲/۳/۲۴	۵۰۴۸۳۱۹۳	۳۶۷۰۴۱۵۶	۷۲.۷	۴	روحانی	۱۸۶۱۳۳۲۹	۵۰.۷	میان‌رو

مشارکت در استان تهران در مقایسه با کل کشور

نحوه حضور مردم بری مشارکت آنها در تصمیم‌گیری‌های سیاسی در مناطق مختلف کشور و در هر استان نسبت به استان دیگر متفاوت است. در بسیاری از حوزه‌های انتخاباتی روند افزایش شرکت در انتخابات هر دوره نسبت به دوره قبل به راحتی مشهود است. محاسبه نسبت افراد شرکت‌کننده به واجدین شرایط در هر دوره و در هر استان از موضوعات جغرافیای رأی‌گیری بوده و لازمه آن توجه به تحولات سیاسی، اداری و انتخاباتی آن استان می‌باشد (پیشگاهی‌فرد، ۱۳۷۹: ۱۲). تهران بر پایه آخرین سرشماری رسمی که در سال ۱۳۹۰ انجام گرفت، جمعیت تهران، ۱۲،۲۲۳،۵۹۸ تن بوده‌است. طبق آخرین تقسیمات کشوری، استان تهران به ۱۳ شهرستان، ۳۵ بخش و ۷۹ دهستان تقسیم شده است که ۵۳ شهر و ۱۵۴۴ روستا را در خود جای داده است. در این میان، طی ۸ سال اخیر ۴۷۲ روستا به دلایل مختلف از قبیل تبدیل شدن به شهر، ادغام در شهرهای مجاور و... از آمار روستاهای استان خارج شده‌اند و تعداد ۳۹۰ روستا خالی از سکنه می‌باشند؛ که ۲۵/۰۹ درصد روستاهای استان در سالهای مذکور را تشکیل می‌دهد. جدول ذیل وضعیت استان تهران را از نظر تقسیمات کشوری ارائه می‌دهد.

جدول ۲: وضعیت تقسیمات کشوری در استان تهران

سال	تعداد شهرستان	تعداد بخش	تعداد دهستان	تعداد شهر	تعداد کل روستاها	درصد روستاهای خالی از سکنه
۱۳۸۵	۱۳	۳۵	۷۹	۵۳	۱۵۵۴	۲۵/۰۹

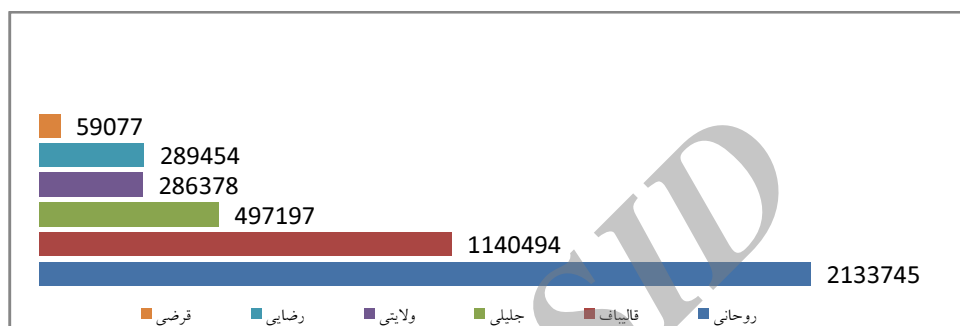
منبع: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان تهران

در دوره اول انتخابات ریاست جمهوری میزان مشارکت مردمی در کل کشور ۶۷.۴۲٪ بوده است. این مشارکت در استان تهران ۷۶.۵۳٪ می‌باشد. رفتار انتخاباتی مردم استان در این دوره مانند کل کشور متعلق به جناح ملی - مذهبی (رتبه اول ابوالحسن بنی‌صدر) بود. در دوره دوم انتخابات ریاست جمهوری میزان مشارکت مردمی در کل کشور ۶۴/۲۴٪ بوده است این مشارکت در استان سمنان ۵۹.۶۵٪ می‌باشد. رفتار انتخاباتی مردم استان در این دوره مانند کل کشور به جناح مذهبی (رتبه اول شهید رجایی) بود. در دوره سوم انتخابات ریاست جمهوری

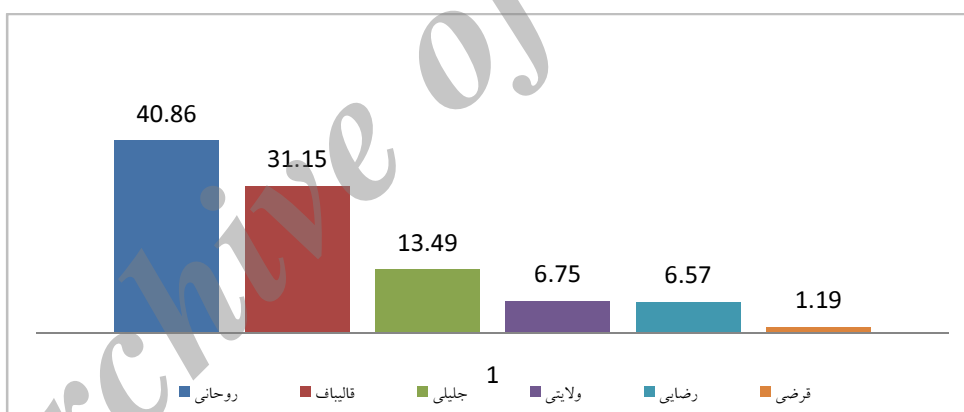

میزان مشارکت مردمی در کل کشور ۷۴/۲۶٪ بوده است. این مشارکت در استان تهران ۶۴.۶٪ می‌باشد. رفتار انتخاباتی مردم استان در این دوره مانند کل کشور متعلق به جناح مذهبی (رتبه اول حضرت آیت‌الله خامنه‌ای) بود. در دوره چهارم انتخابات ریاست جمهوری میزان مشارکت مردمی در کل کشور ۵۴/۷۸٪ بوده است. این مشارکت در استان تهران ۴۸.۲٪ می‌باشد. رفتار انتخاباتی مردم استان در این دوره مانند کل کشور متعلق به جناح مذهبی (رتبه اول حضرت آیت‌الله خامنه‌ای) بود. در دوره پنجم انتخابات ریاست جمهوری میزان مشارکت مردمی در کل کشور ۵۴/۵۹٪ بوده است، این مشارکت در استان تهران ۴۹.۵٪ است. رفتار انتخاباتی مردم استان تهران در این دوره مانند کل کشور متعلق به جناح راست (رتبه اول آقای هاشمی‌رفسنجانی) بود. در دوره ششم انتخابات ریاست جمهوری میزان مشارکت مردمی در کل کشور ۵۰/۶۶٪ بوده است این مشارکت در استان تهران ۴۷.۲۶٪ می‌باشد. رفتار انتخاباتی مردم استان تهران در این دوره نیز مانند کل کشور متعلق به جناح راست (رتبه اول آقای هاشمی‌رفسنجانی) بود. در دوره هفتم انتخابات ریاست جمهوری میزان مشارکت مردمی در کل کشور ۷۹/۹۲٪ بوده است این مشارکت در استان تهران ۸۲.۰۴٪ می‌باشد. رفتار انتخاباتی مردم استان در این دوره مانند کل کشور متعلق به جناح چپ (مجمع روحانیون) بود و آقای سیدمحمد خاتمی مانند کل کشور رتبه اول را کسب نمودند. در دوره هشتم انتخابات ریاست جمهوری میزان مشارکت مردمی در کل کشور ۶۶/۷۷٪ بوده است این مشارکت در استان تهران ۶۸.۰۶٪ می‌باشد. رفتار انتخاباتی مردم در استان تهران در این دوره مانند کل کشور متعلق به جناح اصلاح طلب (رتبه اول سیدمحمد خاتمی) بود. در مرحله اول دوره نهم انتخابات ریاست جمهوری میزان مشارکت مردمی در کل کشور ۶۲/۸۶٪ بوده است این مشارکت در استان تهران ۶۳.۶۸٪ می‌باشد. رفتار انتخاباتی مردم در این دوره با کل کشور متفاوت می‌باشد. در حالی که در اکثر استانهای کشور آقای هاشمی‌رفسنجانی حائز رتبه اول شدند، در استان تهران آقای محمود احمدی‌نژاد از جناح اصولگرا حائز رتبه اول گردیدند. در مرحله دوم دوره نهم انتخابات ریاست جمهوری میزان مشارکت مردمی در کل کشور ۵۹/۷۶٪ بوده است این مشارکت در استان تهران ۶۵.۲٪ می‌باشد. رفتار انتخاباتی مردم در این استان مانند کل کشور متعلق به جناح اصولگرا (رتبه اول محمود احمدی‌نژاد) بود. در دوره دهم انتخابات ریاست جمهوری میزان مشارکت مردمی در کل کشور ۸۴.۸۳٪ بوده است این مشارکت در استان تهران ۸۵٪ می‌باشد، که بیشترین رأی متعلق به آقای

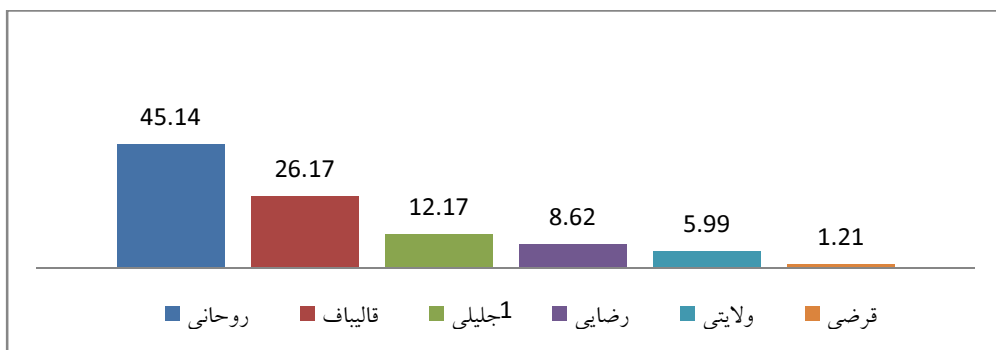
موسوی بوده است. در دوره یازدهم انتخابات ریاست جمهوری میزان مشارکت مردمی در کل کشور ۷۲.۷٪ بوده است. این مشارکت در استان تهران ۵۵٪ است که بیشترین رأی به آقای روحانی از حزب اعتدال‌گرا تعلق دارد. در این دوره آقای روحانی در اکثر استان‌های کشور بیشترین رأی را به‌دست آورده است به غیر از سه استان خوزستان و کهگیلویه و بویراحمد و چهارمحال و بختیاری که آقای رضایی بر روحانی پیشی گرفته است (مرکز آمار و اطلاعات وزارت کشور).

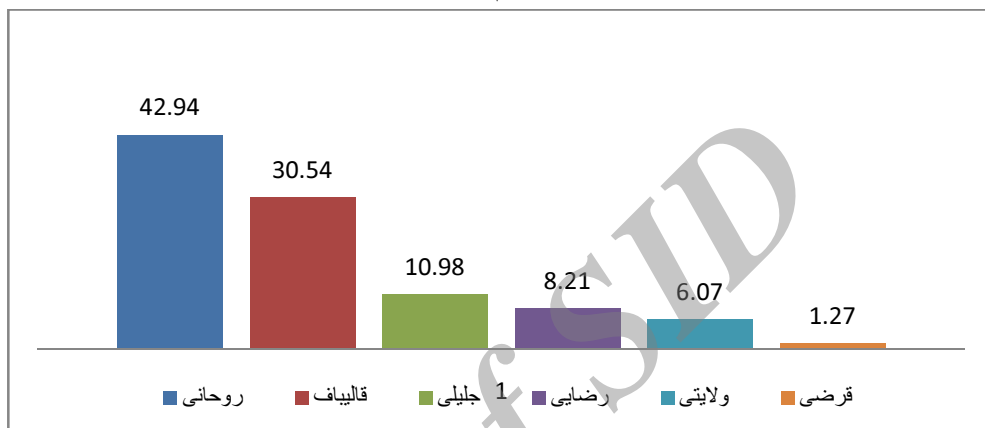
نمودار ۲: میزان رأی نامزدهای انتخاباتی دوره یازدهم در تهران

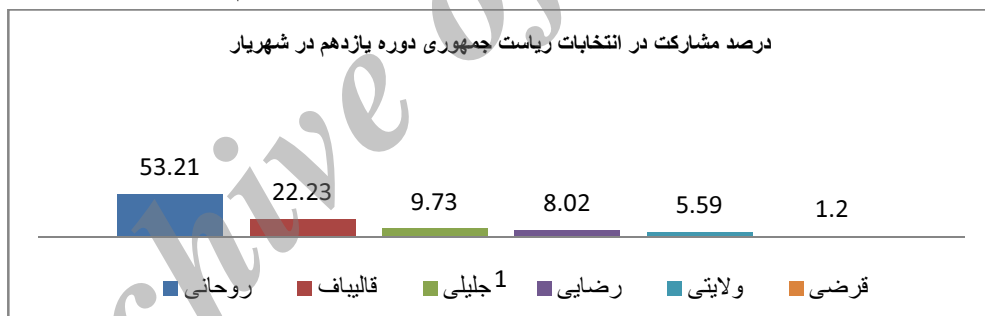
نمودار ۳: درصد مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری دوره یازدهم در شهر ری

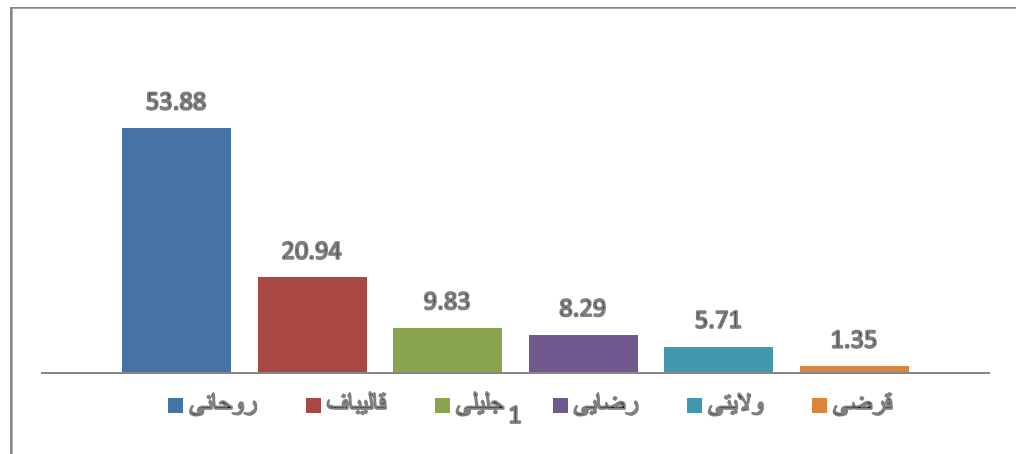
نمودار ۴: درصد مشارکت در دوره یازدهم انتخابات ریاست جمهوری در ورامین

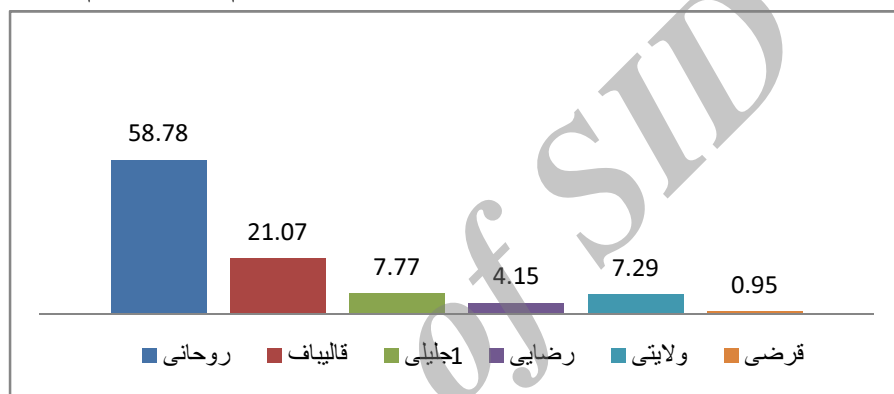
نمودار ۵: درصد مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری دوره یازدهم در پاکدشت

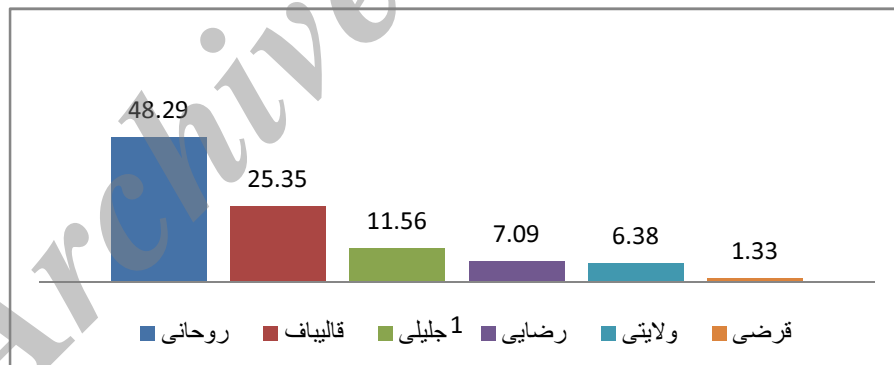
نمودار ۶: درصد مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری دوره یازدهم در شهریار

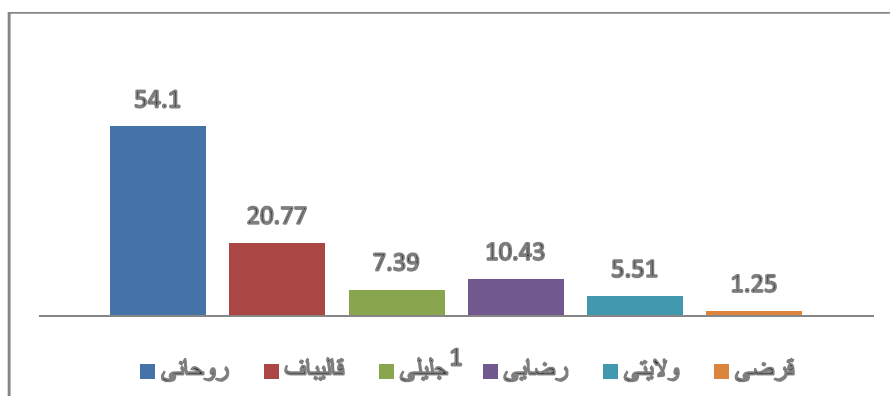
نمودار ۷: درصد مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری دوره یازدهم در رباط کریم

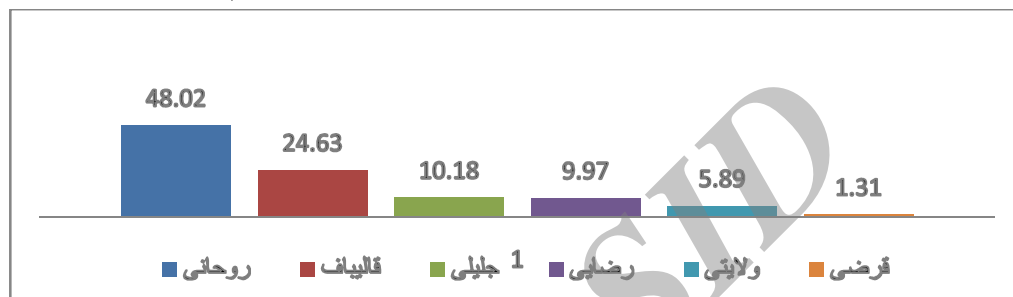
نمودار ۸: درصد مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری دوره یازدهم در فیروزکوه

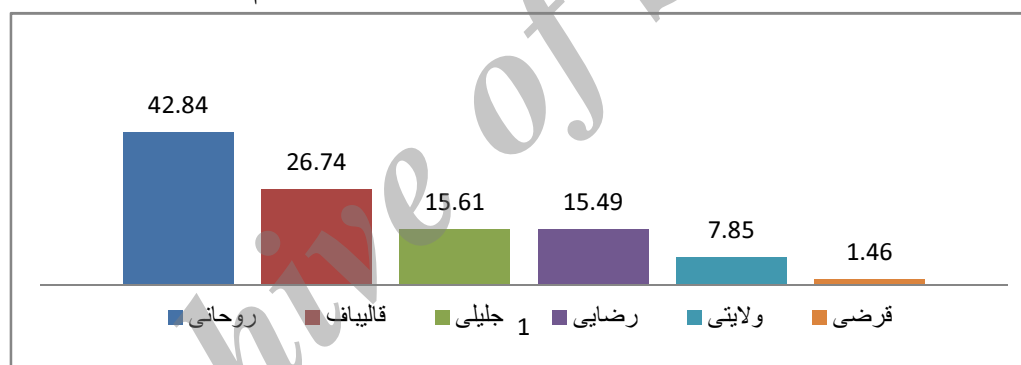
نمودار ۹: درصد مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری دوره یازدهم در اسلامشهر

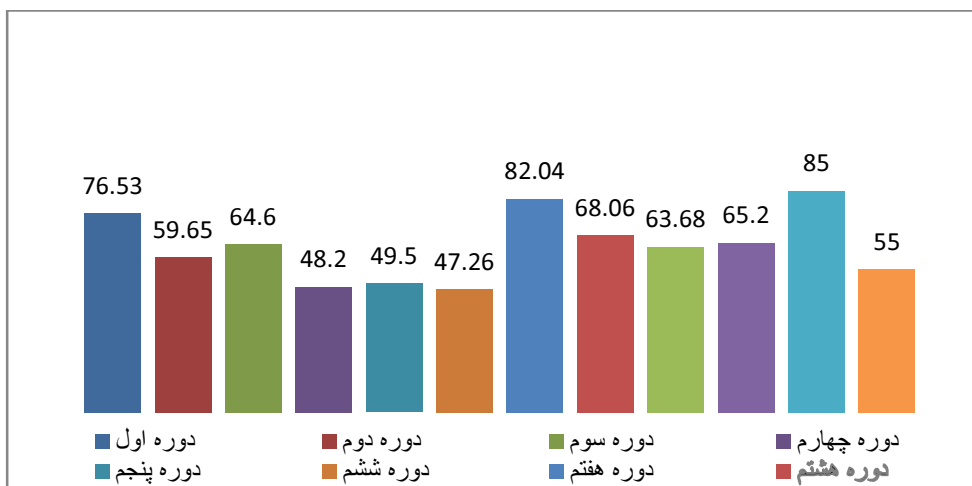
نمودار ۱۰: درصد مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری دوره یازدهم در شهر قدس

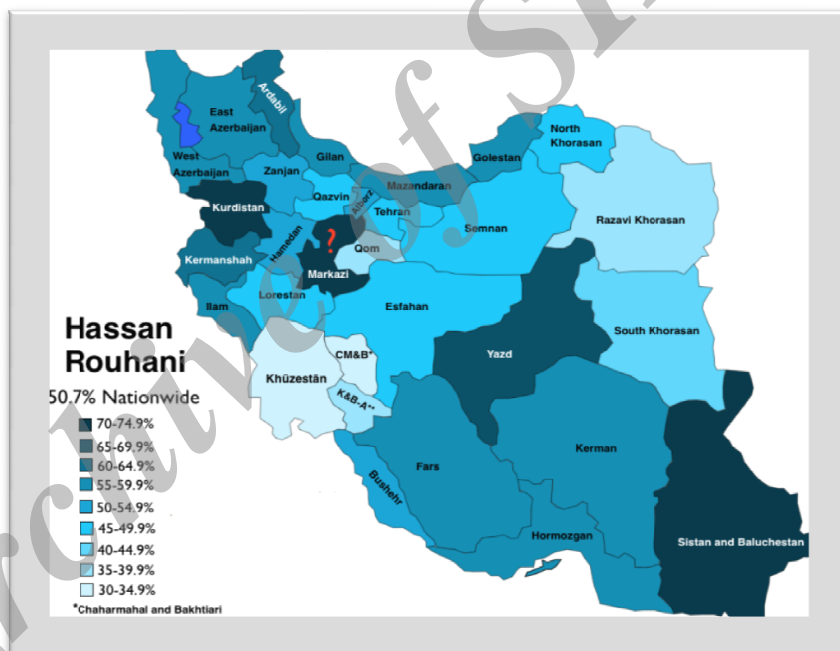
نمودار ۱۱: درصد مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری دوره یازدهم در ملارد

نمودار ۱۲: درصد مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری دوره یازدهم در پیشوا

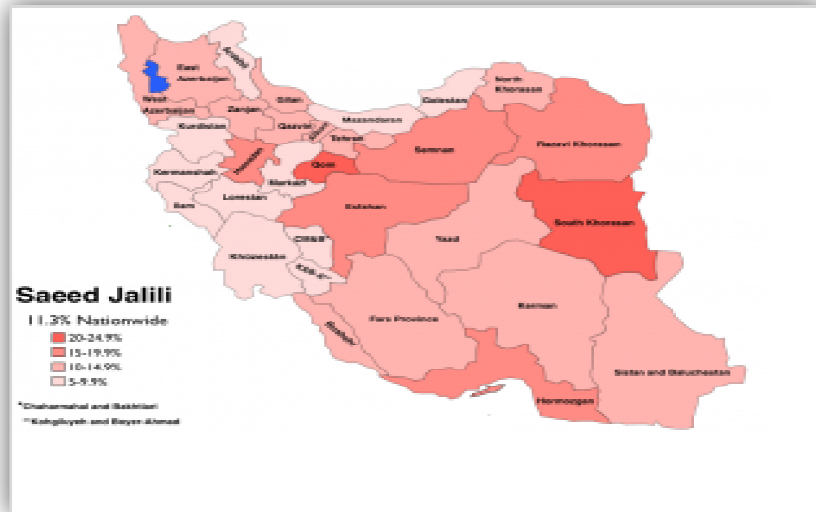

نمودار ۱۳: میزان مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری دوره یازدهم در استان تهران

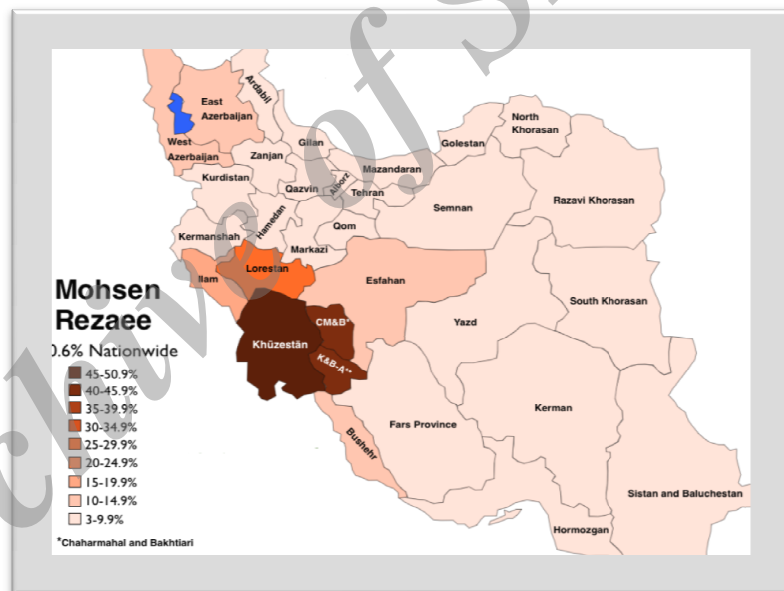
نقشه ۱: درصد پراکندگی رأی روحانی در انتخابات دوره یازدهم در کشور

منبع: <http://www.geocurrents.info>

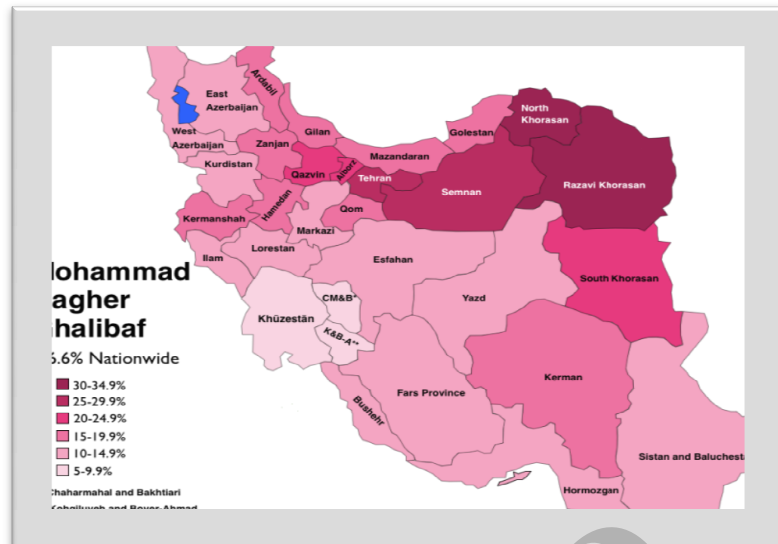
نقشه ۲: درصد پراکندگی رأی جلیلی در انتخابات دوره یازدهم در کشور

منبع: <http://www.geocurrents.info>

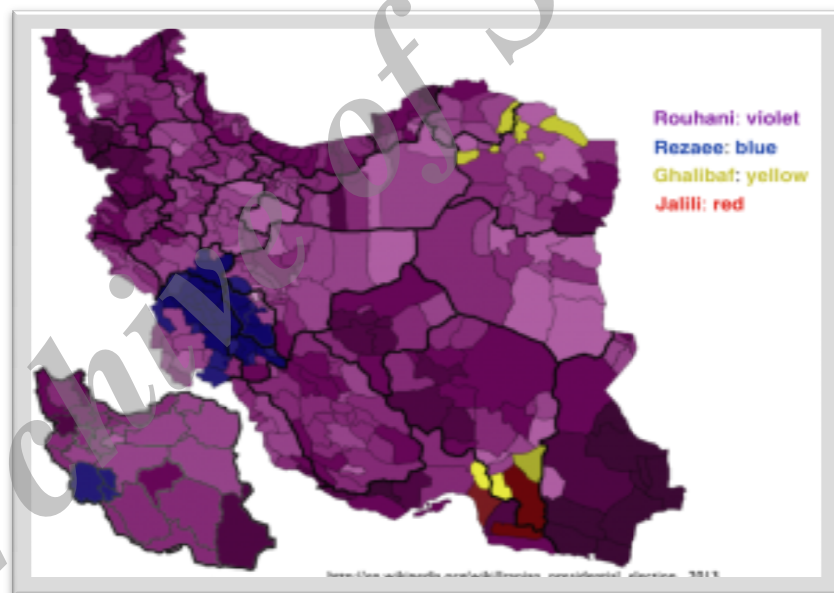
نقشه ۳: درصد پراکندگی رأی رضایی در انتخابات دوره یازدهم در کشور

منبع: <http://www.geocurrents.info>

نقشه ۴: درصد پراکندگی رأی قالیباف در انتخابات دوره یازدهم در کشور

منبع: <http://www.geocurrents.info>

نقشه ۵: پراکندگی رأی نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری دوره یازدهم در کشور

منبع: <http://www.geocurrents.info>

همانطور که در نقشه‌ها مشاهده می‌شود؛ به ترتیب در نقشه شماره ۱، که رأی آقای روحانی می‌باشد در سیستان و بلوچستان و یزد و مرکزی و کردستان بیشترین درصد رأی را به خود اختصاص داده است و در استان‌های خراسان رضوی، قم و کهگیلویه و بویراحمد دارای کمترین میزان رأی بوده است. در نقشه شماره ۲، که رأی آقای جلیلی می‌باشد در خراسان جنوبی و قم بیشترین درصد رأی را به خود اختصاص داده است و در استان‌های گلستان، مازندران، اردبیل، کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری، لرستان، مرکزی، ایلام، کرمانشاه و کردستان کمترین میزان درصد رأی را بدست آورده است. در نقشه شماره ۳، که رأی آقای رضایی می‌باشد در استان‌های لرستان، خوزستان، کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری بیشترین رأی را به خود اختصاص داده است و در سایر استان‌های کشور کمترین میزان رأی را بدست آورده است. در نقشه شماره ۴، که رأی آقای قالیباف می‌باشد در استان‌های خراسان رضوی و شمالی، تهران و سمنان از پراکندگی بیشتری در رأی برخوردار است و در استان‌های کهگیلویه و بویراحمد و چهارمحال و بختیاری و خوزستان از کمترین پراکندگی درصد رأی برخوردار است. در نقشه شماره ۵ که پراکندگی درصد رأی ۴ نامزد انتخاباتی می‌باشد، نشان‌دهنده این واقعیت است که روحانی بیشترین میزان رأی را در کل کشور بدست آورده است به جز سه استان خوزستان، کهگیلویه و بویراحمد و چهارمحال و بختیاری که رضایی بر روحانی پیشی گرفته است، رأی سایر نقاط کشور متعلق به روحانی می‌باشد.

Archive

نتیجه‌گیری

مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری نشانه وفاداری مردم کشور به حاکمیت موجود و همچنین احساس رضایت آنها از وضعیت کشور و تلاش برای بهتر شدن وضعیت کنونی است. میزان مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری در جمهوری اسلامی ایران از در همه دوره‌ها از درصد بالایی برخوردار بوده است که این موضوع نشان‌دهنده اعتماد مردم کشور به سیستم حاکمیت و امید در جهت بهتر شدن وضعیت در کشور است، اما این میزان مشارکت در استان‌های ایران بسیار متفاوت است و استان‌هایی که از میزان توسعه‌یافتگی بالاتری و در قسمتهای مرکزی کشورند از میزان مشارکت بالاتری نسبت به استان‌هایی که در نواحی مرزی هستند، برخوردارند. در این پژوهش مشخص شد که بررسی میزان مشارکت در انتخابات دوره یازدهم در تهران در مقایسه با کل کشور از مشارکت کمتری برخوردار بوده است (۵۵٪). در کل میزان مشارکت مردم ایران در انتخابات یازدهم (۷۲/۸٪)، نسبت به دوره دهم (۸۵٪) کاهش یافته است که کاهشی حدود ۱۲/۲٪ را در کشور و در تهران حدود ۳۰٪ کاهش رأی نشان می‌دهد. به نظر می‌رسد مشکلات اقتصادی به خصوص تورم و کاهش ارزش پول ملی و افزایش قیمت‌ها در ایجاد نارضایتی اجتماعی و عدم حمایت و مشارکت سیاسی مردم در انتخابات بی‌تأثیر نبوده است. بنابر اعلام وزیر کشور نتایج شمارش آراء انتخابات یازدهمین دوره ریاست جمهوری به شرح زیر است: از مجموع ۵۰ میلیون و ۴۸۳ هزار و ۱۹۲ نفر واجد شرایط رأی دادن، ۳۶ میلیون و ۷۰۴ هزار و ۱۵۶ نفر در انتخابات مشارکت کردند که نصاب ۷۲.۷ درصد مشارکت را تشکیل دادند که به معنی حضور قابل قبول مردم در انتخابات است هرچند نسبت به گذشته شاهد کاهش این حضور هستیم. در این دوره آقای روحانی در اکثر استان‌های کشور بیشترین رأی را بدست آورده است به غیر از سه استان خوزستان و کهگیلویه و بویراحمد و چهارمحال و بختیاری که آقای رضایی بر روحانی پیشی گرفته است. در استان تهران نیز در همه شهرستان‌های آن بیشترین میزان رأی به روحانی و سپس به قالیباف تعلق گرفته است.

کتابشناسی

۱. ایوبی، حجت‌الله (۱۳۸۱)، تحلیل رفتار انتخاباتی رأی‌دهندگان، اطلاعات سیاسی اقتصادی، شماره ۱۳۶-۱۳۵؛
۲. پناهی، محمدحسین. بررسی تبلیغات انتخاباتی مجلس ششم در حوزه تهران. اطلاعات سیاسی-اقتصادی. سال پانزدهم، شماره یازده و دوازده؛
۳. پیشگاهی‌فرد، زهرا؛ احمدی دهکاء، فریرز(۱۳۸۵). مقایسه تطبیقی رفتارهای انتخاباتی در مناطق مسکونی شهر اصفهان در نهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری، نجف‌آباد: مجموعه مقالات اولین همایش جغرافیا و قرن ۲۱؛
۴. پیشگاهی‌فرد، زهرا (۱۳۷۹)، بررسی جغرافیایی انتخابات پارلمانی مجلس شورای اسلامی، تهران: دانشگاه تهران؛
۵. پیشگاهی‌فرد، زهرا (۱۳۸۲)، مشارکت احزاب در توسعه سیاسی و رفتار انتخاباتی در شهرستان اصفهان، تهران: فصلنامه پژوهشهای جغرافیایی - شماره ۴؛
۶. تایلور، پی‌جی و جانستون، آرجی (۱۳۸۶)، جغرافیای انتخابات، مترجمان: پیشگاهی‌فرد و اکبری، تهران: انتشارات قومس؛
۷. جونز، مارتین و دیگران (۱۳۸۶)، مقدمه‌ای بر جغرافیای سیاسی. ترجمه زهرا پیشگاهی‌فرد و رسول اکبری. دانشگاه تهران؛
۸. حافظنیا، محمدرضا؛ کاویانی‌راد، مراد (۱۳۸۳)، افق‌های جدید در جغرافیای سیاسی. تهران. انتشارات سمت؛
۹. حافظنیا، محمدرضا (۱۳۸۱)، جغرافیای سیاسی ایران، تهران: سمت؛
۱۰. گلابچی، محمد (۱۳۸۱)، نقش پندارهای جناحی در رفتار انتخاباتی، اطلاعات سیاسی - اقتصادی، سال نوزدهم، شماره ۲۱۵ و ۲۱۶؛
۱۱. لاکوست، ایو؛ ژیلین، بتریس (۱۳۷۸)، عوامل و اندیشه‌ها در ژئوپلیتیک. ترجمه علی فراستی. نشر آمن؛
۱۲. مجتهدزاده، پیروز (۱۳۷۹)، ایده‌های ژئوپلیتیک و واقعیت‌های ایرانی. تهران نشر نی؛
۱۳. مجتهدزاده، پیروز (۱۳۸۱)، جغرافیای سیاسی و سیاست جغرافیایی. تهران، انتشارات سمت؛
۱۴. مقصودی، مجتبی (۱۳۸۵)، مشارکت انتخاباتی اقوام در ایران، بررسی موردی: انتخابات ریاست جمهوری، فصلنامه مطالعات ملی، سال هفتم، شماره ۴؛

۱۵. مویر، ریچارد (۱۳۷۹) درآمدی نو بر جغرافیای سیاسی. ترجمه دره میرحیدر. انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح. تهران؛
۱۶. وزارت کشور، نتایج آراء اولین دوره انتخابات ریاست جمهوری؛
۱۷. وزارت کشور، نتایج آراء دومین دوره انتخابات ریاست جمهوری؛
۱۸. وزارت کشور، نتایج آراء سومین دوره انتخابات ریاست جمهوری؛
۱۹. وزارت کشور، نتایج آراء چهارمین دوره انتخابات ریاست جمهوری؛
۲۰. وزارت کشور، نتایج آراء پنجمین دوره انتخابات ریاست جمهوری؛
۲۱. وزارت کشور، نتایج آراء ششمین دوره انتخابات ریاست جمهوری؛
۲۲. وزارت کشور، نتایج آراء هفتمین دوره انتخابات ریاست جمهوری؛
۲۳. وزارت کشور، نتایج آراء هشتمین دوره انتخابات ریاست جمهوری؛
۲۴. وزارت کشور، نتایج آراء نهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری؛
۲۵. وزارت کشور، نتایج آراء دهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری؛
۲۶. وزارت کشور، نتایج آراء یازدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری؛
۲۷. وزارت کشور، نتایج آراء یازدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری؛

28. <http://www.geocurrents.info/cultural-geography/linguistic-geography/discrepancies-in-mapping-persianfarsi-in-iran>;

29. Kerslake, Jacquie (2005); ("andidates Standing for Election as parent Representative for The 1998 Boards of Trustees Elections", In: <http://www.govt.hz/web/downlodable/d15096-v1/bul990-bo>. Pdf.

Archive